

Съвместяващи се метрически варианти на хекзаметъра

Таблица 1

Варианти на 6-стъпния дактил с оглед вида на цезурата

6-СТЪПЕН ДАКТИЛ С ЖЕНСКА ЦЕЗУРА	SWWSWSW/ WSWSWSWSW
6-СТЪПЕН ДАКТИЛ С ДАКТИЛНА ЦЕЗУРА	SWWSWSWW/ SWWSWSWSW
6-СТЪПЕН ДАКТИЛ С МЪЖКА ЦЕЗУРА	SWWSWS/ WWSWSWSWSW
6-СТЪПЕН ДАКТИЛ С ЖЕНСКА ЦЕЗУРА С ХОРЕЙ ПРИ ЦЕЗУРАТА	SWWSWSW/ SWWSWSWSW

Отличителна особеност на българския хекзаметър е неговият комплексен характер. Българският хекзаметър разчита на употребата и на трите варианта, а при превода на Разцветников и на четвъртия. Ако в стиха наблюдаваме всички типове цезура, това означава, че точно в пространството на цезурата ще има поле, където няма да се осъществява селекция на акцентните единици. Ако стихът има константна или доминираща цезура, тя ще ограничава избора на акцентна единица. Това са двете теоретични възможности. В конкретния стих всеки от преводачите проявява определени предпочитания и това всъщност определя характера на неговия ритъм.

Метрически позиции и акцентни единици

Позициите, които изискват селективност спрямо вида на акцентните единици в стих с ритмично изразени полустишия, са тези, които са на границите на полустишията и съответно средната позиция в полустишието може да бъде реализирана с най-голяма вариативност на акцентни единици. С други думи, началото и край на стиха, както и позициите пред и след цезурата изискват подбор на определен тип акцентни единици и следователно там наблюдаваме стилизация на речника на акцентните единици.

Напротив, средата на полустишието предполага поле, в което не се извършва селекция, наложена от метриката. Там реализацията чрез акцентните единици ще е следствие от честотността на акцентните единици в езика. Ако конкретните наблюдения покажат тенденция към определени предпочитания или избягване на дадена акцентна единица, тогава като допълваща хипотеза идва идеята за наличието на локална ритмична тенденция в текста, явление, което беше определено от Мирослав Червенка като ритмическа инерция.